

Utbildningsförvaltningen
Tjänsteskrivelse till Utbildningsnämnden

Datum:
2023-09-27

Diarienummer:
UBN-2023-06026

Handläggare:
Jan Aili, Ida Väisänen

Organisation av modersmålsstöd

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden beslutar

1. **att** modersmålsstödet ska omorganiseras så att det anordnas inom förskolors ordinarie verksamhet,
2. **att** ge förvaltningen i uppdrag att utreda hur modersmålsstödet i den kommunala förskolan ska organiseras från och med höstterminen 2024,
3. **att** förvaltningen under utredningens gång ska ha dialog med berörda fristående verksamheterna om förändringen,
4. **att** förvaltningen under utredningens gång ska ha dialog med representanter för de nationella minoritetsspråken.

Ärendet

En organisationsförändring av modersmålsstödet behöver göras för att alla barn ska ges bättre förutsättningar att utveckla sitt modersmål och sin kulturella identitet under hela dagen i förskolan.

Beredning

Ärendet har beretts i utbildningsförvaltningen.

Genom en förändring av modersmålsstödet kan barnen ges bättre förutsättningar att utveckla sitt modersmål och sin kulturella identitet under hela dagen i förskolan.

Förslaget har inga konsekvenser sett ur jämställdhets- eller näringslivsperspektivet

Föredragning

Av både skollagen (8 kap. 10 § skollagen (2010:800)) och förskolans läroplan (Läroplan för förskolan (Lpfö 18)) framgår att förskolan ska medverka till att barn med annat

modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål. Enligt läroplanen ska förskolan sträva efter att varje barn som har ett annat modersmål än svenska utvecklar sin kulturella identitet och sin förmåga att kommunicera såväl på svenska som på sitt modersmål. Av läroplanen framgår ett särskilt ansvar när det gäller nationella minoriteter, vilket bland annat innebär att barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket särskilt ska främjas.

Bakgrund

Utbildningsnämnden beslutade 2016 att förändra organisationen kring modersmålsstöd i förskolan från den 1 januari 2017 (UBN-2016-0860). Utbildningsnämnden beslutade då att ge förvaltningen i uppdrag att skapa en organisation som främjar barns möjlighet att utveckla sitt modersmål och sin kulturella identitet i förskolans dagliga verksamhet. Bidraget till förskolor som själv anordnade modersmålsstöd togs bort från och med 1 januari 2017. Enheten för flerspråkighet bildades utifrån ett 0-19 perspektiv och fick i då i uppdrag att ge riktat modersmålsstöd enligt respektive förskolans beställning. Detta innebär en förändring av den tidigare modersmålsenhetens uppdrag som var att ge generellt modersmålsstöd. EFF fick även i uppdrag att ta fram en plan för hur man ska se till att anställda har den kompetens som krävs och arbeta med fortsatt kompetensutveckling av modersmåls lärarna som grupp.

Modersmålsstödet i förskolan har sedan dess anordnats av enheten för flerspråkighet (EFF). Förskolorna ansöker om riktat modersmålsstöd om de anser att ett enskilt barn är i behov av sådant stöd i sitt modersmål. För de nationella minoritetsspråken har alla som ansökt om detta beviljats det.

Utmaningar med nuvarande organisation

Idag ges en tidsbegränsad omfattning av riktat modersmålsstöd. Detta innebär att förskolorna ansöker om modersmålsstöd som sedan beviljas av EFF utifrån den omfattning som de har möjlighet att ge stödet utifrån exempelvis personaltillgång och rekryteringsmöjligheter.

Den kommunala förskolans uppfattning är att det finns utmaningar med hur modersmålsstödet ges idag.

Förskolorna bedömer att det sätt som stödet ges idag inte fullt ut överensstämmer med skollagen och förskolans läroplan. Förskolorna anser att det finns en oklarhet vem som bestämmer vad som ska ingå i stödet och i vilken omfattning det ges. Förskolorna upplever att det är svårt att följa barnets progression i modersmålet under så kort tid som modersmålsstödet ges. Förskolorna vill att modersmålspedagogen i första hand deltar med barnet i grupp tillsammans med de andra barnen, men ibland vill modersmålspedagogen hellre gå iväg enskilt med barnet. Att barnet går ifrån ordinarie undervisningssituation kan upplevas exkluderande för barnet, som tappar sammanhanget och det sociala samspelet i just den aktiviteten. Förskolorna upplever att de är i behov av mer dialog med modersmålspedagogerna och ett närmare samarbete för att stödet ska bli så bra som möjligt för barnen. Förskolorna anser att det stöd som ges idag inte är likvärdigt för barnen. Det finns delar som fungera bra, men om förskolan inte har en pedagog som kan barnets modersmål, så är risken att barnet inte får modersmålsstöd alls, eller inte i tillräckligt stor omfattning. På en förskola med fler flerspråkiga pedagoger blir likvärdigheten större än på en förskola där det inte finns så många som talar flera språk. Det finns också språk som det inte går att få introduktionsstöd i.

Omfattning av stödet idag

Under höstterminen 2022 beviljade EFF 31 av 240 önskade timmar modersmålsstöd per vecka på de kommunala förskolorna. Under vårterminen 2023 beviljade EFF 24 av 270 önskade timmar modersmålsstöd per vecka på de kommunala förskolorna. Modersmålsstödet gavs i nio olika språk. Utöver detta gavs modersmålsstöd i finska 23 timmar per vecka höstterminen 2022 och 25 timmar per vecka vårterminen 2023 på de kommunala förskolorna.

Under höstterminen 2022 beviljad EFF 22 av 128 önskade timmar modersmålsstöd per vecka på de fristående förskolorna. Under vårterminen 2023 beviljade EFF 13 av 98 önskade timmar modersmålsstöd per vecka på de fristående förskolorna. Modersmålsstödet gavs i åtta olika språk. Utöver detta gavs modersmålsstöd i finska 15 timmar per vecka höstterminen 2022 och 17 timmar per vecka vårterminen 2023 på de fristående förskolorna.

Det är cirka 160 barn per läsår som beviljas modersmålsstöd. Den årliga kostnaden för modersmålsstödet är cirka 6,5 miljoner kronor per år.

Förskoleutskottet

Förskoleutskottet fick den 25 maj 2023 en redogörelse för den genomlysning som gjorts av det modersmålsstöd som ges idag.

Genomlysningen visar att språkstödet i förskolan inte riktigt överensstämmer med skollagen och förskolans läroplan. Idag ges en tidsbegränsad omfattning av stödet. Det är svårt att följa barnets progression i modersmålet. Det är också svårt för förskolan att veta vilka förväntningar förskolan ska ha. Genomlysningen pekar även på andra utvecklingsområden. Efter föredragningen överlade förskoleutskottet. Överläggningen resulterar i att utskottet gjorde "ett medskick till utbildningsnämnden om att besluta om omorganisation gällande språkstöd i förskolan i enlighet med den föredragning som gavs på sammanträdet". Vid ett eventuellt beslut ska implementeringen följas upp och återrapporteras till nämnden under 2024.

Förslag

Utifrån skollagens och läroplanens uppdrag behöver den nuvarande organisationen av modersmålsstödet organiseras på annat sätt. Respektive huvudman behöver ta ansvar för att tillgodose barnens rätt att utveckla sitt modersmål och sin kulturella identitet under hela dagen i förskolan och inte endast under den tid som modersmålsstöd beviljats.

En plan bör tas fram för hur den kommunala huvudmannen kan organisera modersmålsstödet inom den egna huvudmannen på ett bättre sätt. Inriktningen är att förslaget presenteras för nämnden under våren 2024 och därmed kan gälla från och med höstterminen 2024. Under denna tid behöver kommunikation ske med de fristående huvudmännen

De nationella minoritetsspråken har en särställning i lagstiftningen och deras rättigheter bör särskilt beaktas. Förvaltningen avser därför att i arbetet ha dialog med representanter för de nationella minoriteterna.

Ekonomiska konsekvenser

Inte aktuellt.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad den 27 september 2023

Utbildningsförvaltningen

Susana Olsson Casas
Utbildningsdirektör